

νά νικήσουν τὴν πολὺμορφον ψευτιά καὶ νὰ λευτερώσουν τὸ νόμιμον φῶς.

Τέτοιους μοῦ γέννησε στοχασμούς ἕνα καινούριον βιβλίον—γραμμένο σὲ καθάρια δημοτικὴ—ποῦ τώρα τῶρα μᾶς ἦρθε ἀπὸ τῆ Μαδαγασκάρης. Δὲν ξέρω ἂν ὁ ποιητὴς ποῦ μᾶς ἔστειλε τὰ «Μπουμπούκια» του ἀπὸ τὸ νησί τῶ Malgachis θὰ στερεωθῇ ἀργότερα σὲ τρόπο ποῦ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἐξωτικούς στύλους τῆς δημοτικῆς, μὰ κρίνοντας ἀπὸ τούτη τὴν πρώτη του δοκιμὴ ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ στέκῃ κάπως δισταχτικός. Ὁ κ. Στεφανῆς εἶναι βέβαια γεμάτος καλὴ θέληση καὶ ἀναστερουγίζεται σὲ ἰδανικά μὰ στὴ μορφὴ ποῦ διάλεξε γιὰ νὰ εἰκονίσῃ τὶς λαχτάρες του καὶ νὰ πῇ τὶς φωνές τῆς καρδιάς του δὲν μπόρεσε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ συνθιμισμένη ποιητικὴ φρασεολογία καὶ νὰ δείξῃ πρωτοτυπία, νὰ φανερώσῃ τὴν ἄμεση συγγένειαν τοῦ τραγουδιστῆ μὲ τὴ γύρω ζωὴ. Κάποια καταχνιά ρητορικὴ, κάποια μονότονη ἀτολμία σταματᾷ τὸ ξεπέταγμα τοῦ στίχου του καὶ νερούλιαζε τὶς ιδέες του. Ποῦ καὶ ποῦ ξαστραφτεῖ σὰν ἀναλαμπὴ καμιά στροφή πρὸς λευτέρη καὶ λυγρὴ, ξεσηκώνεται κανένας στίχος χτυπητός, καμιά φωνὴ ἀληθεύεται καὶ τρανολαλεῖ. Μὰ πρὸς συχνὰ οἱ στίχοι ἀραδιάζονται λαπαδιασμένοι καὶ κουτουλάνε σκοτεινοὶ καὶ ἄμορφα συχίζονται. Λογισμοὶ λειψανάθαι με κολοβὲς εἰκόνες. Ἡ ῥίμα μοιάζει πρὸς τὸν τύραννον παρὰ μούσα ὁδηγῆτρα καὶ μερικὲς ἐπαναλήψεις καταντῶνε κουραστικές.

Καὶ γενικὰ ἡ ποίησις τοῦ κ. Στεφανῆ δὲν εἶναι ἀρκετὰ γραμμωτὴ, σφιχτόδετη, ἀτομικὴ. Μένει ἀόριστος καὶ ἀσώματος. Μᾶς μιλᾷ κάπου γιὰ τὰ χάρδια τῆς ξενιτιάς καὶ ὅμως οὔτε μιὰ εἰκόνα δὲν κατορθώνει νὰ ζουγραφίσῃ ζωντανὴ καὶ ξέσκεπη τῆς φύσης ποῦ τότε περιζῶνε.

Ἡ γλωσσικὴ ὡς τόσο ἐπιμέλεια τοῦ κ. Στεφανῆ δίχως ἄλλο εἶναι καὶ μὲ τὸ παραπάνω ἐπαινετὴ. Ἀκολουθεῖ μὲ ἀλάθουτη ὁρθοδοξία τὸ σύστημα τοῦ κ. Ψυχάρη. Αὐτὸ εἶναι κατὰ, σημαντικὸ μάλιστα. Ἰσως, ἰσως ὅμως νὰ ἔξασε πῶς μερικὰ τελικὰ νὰ στὰ ῥήματα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἔννοια καθὼς:

«στὰ κρουσταλλένια πόδια σου ἀπλώθηκα
[στρωσίδια]

ὅπου κιντυνεύει ὁ ποιητὴς νὰ γίνῃ στρωσίδι γιὰ νὰ μὴν ἀφίσῃ τὸ ν τοῦ «ἀπλώθηκα» νὰ σμίξῃ παρά τιμα μὲ τὸ ἀρχικὸ σ τοῦ «στρωσίδια». Ὁ κανόνας εἶναι βέβαια σωστός μὰ πρέπει καὶ ὁ ποιητὴς νὰ

ἔχῃ ἀρκετὴ τέχνη γιὰ ν' ἀποφεύγῃ τέτοιες δρακόντιες ἀπονιές. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια παραβλέπουν ποῦ καὶ ποῦ στὸ τέλος τῶ ρημάτων τὸ συναπάντημα τοῦ κατακαμένου ν μὲ κατοπινὰ παράταιρα σύμφωνα, καὶ ἐπιτέλους ἔ γίνεται αὐτὸ σὲ τομὴ ἀπάνω ἢ ἀπὸ τὸ τέλος στίχου στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐρχομένου, τὸ ἀμάρτημα δὲν εἶναι ἀσυχώρητο. Δὲ συχωροῦνται ὅμως κατὰ χασμωδίες σὲ μερικὰ μισόστιχα σὰν τούτα:

«νερὰ ἀφροκυλοῦνε».
ἢ «σὰ μιὰ ἀχτίδα ἄστρου».

ποῦ δὲ φαίνονται νὰ πειράζουν καθόλου τὸ αὐτὶ καὶ τὸ γούστο τοῦ κ. Στεφανῆ.

Ἡ γλωσσολογία καλὴ μ' ἀκόμα καλὴτερη ἡ τέχνη. Κανονικὴ καὶ μετρωμένη γλώσσα εἶναι βέβαια συστατικὸ ἀπαραίτητο τοῦ τεχνίτη. Μὰ θὰ εἴταν ἴσως σοφώτερο ἂν ὁ κ. Στεφανῆς εἶχε φυλάξῃ λίγη παραπάνω προσοχὴ καὶ ἀξιοσύνη γιὰ τὴν ποιητικὴν τοῦ τέχνη ἀντὶ νὰ σκληρωθῇ σύψυχα στὰ πόδια τῆς γλωσσικῆς Γοργόνας.

II. La Physiologie Morale du Poète. Fl. Parmentier—Valenciennes.

Κατάβαθη κριτικὴ πᾶνω σὲ τέτοιαις λογῆς μελέτη θὰ χρειάζονταν ἴσως ἀντίστοιχη μονογραφία. Δὲν εἶναι ὅμως ἐδῶ τόπος γιὰ πολὺμακρὰ ἐπιχειρήματα καὶ σκετάματα θεωριῶν καὶ γι' αὐτὸ θὰ προσπαθῶ μόνον νὰ ξεσύρω μὲ λίγες συγκρατητὲς κοτυλιές τὶς οὐσιαστικὰς γραμμὰς τῆς ψυχολογικῆς ἐξέτασης τοῦ κ. Parmentier.

Ἡ ποιητικὴ ἀρετὴ στηρίζεται—κατὰ τὸ συγγραφεὴ—πάνω στὸ κοινὸ ψυχόρμητο τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ἰδανικόν, δηλαδὴ πρὸς τὴν Καλὴσύνην, τὴ Δικαιοσύνη καὶ τὴν Ὁμορφίαν. Τ' ὀνοματίζει «ψυχολογικὸ ψυχόρμητο» γιὰ νὰ τὸ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὰ φυσιολογικὰ ψυχόρμητα ποῦ κυβερνοῦν τὶς σωματικὰς ἐνέργειες καὶ ἀντενέργειες. Καὶ καθὼς τὸ ζωϊκὸ ψυχόρμητο μαντεύει τὶς φυσικὰς ἀνάγκας καὶ προσπαθεῖ ἀσυνείδητα νὰ πιτύχῃ τοὺς ὁργανικοὺς σκοποὺς των, ἔτσι καὶ τὸ ψυχολογικὸ πασχίζει νὰ φτάσῃ στὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ὁμορφίαν τοῦ ἰδεατοῦ κόσμου.

Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ξηγήσει τὴ μόρφωσιν τοῦ φυσιολογικοῦ ψυχόρμητου, ἔχει δείξει πῶς εἶναι ἀποτέλεσμα κληρονομικοῦ θησαυρισμοῦ καὶ πρᾶξης ὁμοιόμορφα ὠφέλιμης ποῦ ἐντυπώνεται στὸ μνημονικὸ τοῦ ζώου καὶ ποῦ σιγὰ σιγὰ κατασταλάζει

στὴν αὐτόματη συνείδησιν τῆς φυλῆς. Ἰδία καταγωγὴ δὲ στοχάστηκε ὁ κ. Parmentier νὰ δώσῃ στὸ ψυχολογικὸ ψυχόρμητο τοῦ ἰδανικοῦ καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ παραδεχτῇ θεωρίαν ἑξοριστικὴν—πῶς ἡ ἀποκάλυψις δηλαδὴ τοῦ Ἰδανικοῦ γίνηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸς σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος (ποιοὺς δὲν ὀρίζει), πῶς στάθηκε τότε «νὰ συγκοινωνήσουν» ἐκεῖνοι ἀσυνείδητα, μυστικὰ καὶ προνομιακὰ μὲ «τὴ ζωντανὴ τὴν Ἰδέαν, τὴ δύναμιν τὴν ὑπερκόσμου» ποῦ κυβερνᾷ τὶς Μοῖρας. Ὁ κατηγορηματικὸς λόγος «τῶν εὐγενικῶν ὁρμῶν τοῦ ἀνθρώπου βγαίνει λοιπὸν ἀπὸ μυστηριώδη ὄντοτητα συνταγισμένη ἀπὸ «τὴν τέλειαν τὴν Ὁμορφίαν, τὴν ἀπόλυτην Τελειότητα» καὶ τὴν αἰώνιον Σκέψιν».

Τέτοιαι βᾶσις ἔχει τὸ βιβλίον καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἐκτυλίσσονται τὰ θεωρητικὰ συμπεράσματα καὶ τὰ ψυχολογήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ ποιητῆ. Ὡς τόσο κάποιαι ἀντιλογίαι σηκώνονται ἁπλῶς μπροστὰ στῆς κριτικῆς τῆς δισταχτικῆς περιέργειας. Ὁ κ. Parmentier χωρίζει τὸ ἰδανικὸν ἀπὸ τὴν ὄλην. Ξεγινίεται ὅμως καὶ συνορίζεται τὸ ἰδανικὸν μὲ τὶς ιδέας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαιοῦ—καθαρὰ κοινωνικῆς, ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ὀλικῆς λειτουργίας—καὶ τοῦ ὀρθοῦ, τὸ αἴσθημα δηλαδὴ ποῦ κατὰ τοὺς ἀρχαίους βγαίνει ἀπὸ τὴν ὀλικώτατην ἀνάγκην τῆς παιδογονίας. Εἶναι ἀρκετὰ ρομαντικὴ, σκεδὸν ἴσως μεσαιωνικὴ, ἀντίληψις τὸ χωρίσμα τῆς ζωῆς σὲ ὄλην καὶ πνεῦμα καὶ ὁ κάπως ἄτονος τρόπος ποῦ ξεσκαλίζεται τὸ ζήτημα στὴ μελέτη αὐτὴ ἀφίνει δύσκαρστο συναίσθημα ἀθαρρεσίας καὶ ρηχῆς λογικῆς.

Φαντάζομαι πῶς θὰ εἴτανε πρὸς τοῦτον καὶ πρὸς ἀλλοτρίαν φιλοσοφικὴν νὰ προσπαθῆσαι κανεὶς νὰ φανερώσῃ τὸν τρόπον ποῦ γεννιέται μέσα στὴ φυλετικὴ θύμηση τοῦ ποιητῆ τῆς τέχνης ἡ συνείδησις, δίχως ὅμως νὰ κρεμίσαι ἀπὸ δόγματα καὶ νὰ σκίξῃ τὴ ζωὴ σὲ χωρίσματα ποῦ δὲν ὑπάρχουν. Στὰ συναισθήματα καὶ στὰ ἐκρηκτικὰ τὰ πρὸς ζωντανὰ, τὰ πρὸς ἄβυσσα, βρίσκεται τὸ κεφάλαιον τῆς ποίησης καὶ εἶναι τὸ μυστήριον τῆς βαθύς καὶ εἶναι τὸ ξεπέταγμα τῆς τέχνης μεγάλο γιὰτὶ ἀπὸ τὴν ἔκστασιν τὴν ταπεινὴν μὲ τὰ δίκαια τῆς φρενὸς σηκώνεται καὶ φτάνει στὰ οὐρανοκόρυφα τῆς πλαστικῆς ἰδέας. Μέσα μᾶς εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ μόνον μᾶς μεγαλώνουμε. Ποτὲ δὲ χωριστικὰ ἀπὸ τὸ ρυθμὸν καὶ εἶναι μάταιον νὰ προσκυνῶμε ἀθώρητα εἰδωλα ὄντας ζῆ μέσα στὸ αἷμα μᾶς παντα ὁ μεγάλος ὁ Πάντας. Μὰ ξεφυγν. Καίριος νὰ ξενιάσουμε ἀπὸ φιλοσο-

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ*

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δὲν ξέρεις τίποτα. Ἡ προστυχία τοῦ Φωστήρα εἶναι χοντροπροστυχία ἀπὸ καὶνες... Ὅπου σταθεῖ καὶ ὅπου βρεθῇ μιλάει πάντα γιὰ τὶς γυναῖκες ποῦ τὸν ἀγαποῦνε, καὶ βρίσκονται πολλοὶ ποῦ τὸν πιστεύουν. Θαρρῶ μάλιστα πῶς σὲ μερικοὺς ἡ Ἐλπίδα θὰ περνᾷ γιὰ ἐρωμένην του, μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ ὁ Ἀποστόλης τὸν παίρνει πάντα μαζί του, θὲς ἀπὸ συμπάθεια, θὲς γιὰ νὰ γελᾷ... Δὲν ξέρω.

Η ΡΗΝΑ. Ὅχι δὲ, κατῆμεν, καὶ τόσο!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ξέρω τί λέω. Μιά φορὰ, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, τοῦ εἶπα τοῦ Ἀποστόλη νὰν τοῦ κάνει μούτρα, γιὰτὶ ἡ τόση φιλία θὰ παραξηγηθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ὁ Ἀποστόλης μοῦ ἀποκρίθηκε πῶς παραλυμένοι ἀνθρώποι σὰν καὶ ἐμένα δὲ θὰ

κυβερνήσουν τὸ σπῆτι του. Κ' εἶχε δίκιο ὁ Ἀποστόλης. Τί καλὸ νὰ περιμένεις ἀπὸ μένα;

Η ΡΗΝΑ. Δὲν εἶν' αὐτό. Θὰν τοῦ φάνηκαν ὑπερβολικὲς οἱ ὑποψίες σου.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ὑπερβολικὲς; Ἀκουσε λοιπὸν! Ἐνα βράδι καλοκαιριὰτικο βγήκαν περίπατο καὶ τὸν πήραν μαζί τους. Ὁ πατέρας μὲ τὸν Ἀποστόλη εἶχαν μείνει πίσω καὶ κουβεντιάζανε. Ὁ Φωστήρας μὲ τὴν Ἐλπίδα εἶχαν προχωρήσει πολὺ, παραπολὺ μπροστὰ, ἔτσι ποῦ ὅποιος τοὺς ἐβλεπε θὰ νόμιζε πῶς εἶχαν βγῇ οἱ δύο μοναχοὶ τοὺς περίπατο. Πέρασαν καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὴν μπίρα τοῦ Ζαχαράτου καὶ τοὺς εἶδαν κάποιι φίλοι του. Ὅταν ἔλλο βράδι οἱ φίλοι του τὸν σταυρώνανε γιὰ τὴν καινούρια του κατάχτησιν, ὁ ἀλιτῆριος χαμογελώντας τοὺς ἔφινε νὰν τὸ πιστεύουν.

Η ΡΗΝΑ. Μὰ τότε εἶναι παλιαθρῶπος.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Αὐτὸ τὸ λέω καὶ ἐγὼ. Μοναχὸς ὁ Ἀποστόλης δὲ θέλησε ποτὲ νὰν τὸ παραδεχτεῖ. Τοῦ τὸ δηγήθηκα, ὅπως τᾶκουσα ἀπὸ τοὺς φίλους μου, καὶ μοῦπε πῶς τῶγαλα ἀπὸ τὴν κοιλία μου.

Η ΡΗΝΑ (ἀπορώνας). Μπα! Σὲ καλὸ του!

(Χτυποῦν τὴν τζαμόπορτα)

Η ΕΛΠΙΔΑ (ἀπ' ὄξω). Μᾶς δέχεστε;

Η ΡΗΝΑ. Ποιὸς νᾶναι;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δὲν κατάλαβες τὴ φωνὴν τῆς Ἐλπίδας; Χωρὰτὴ μᾶς κάνει.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ἀπ' ὄξω καὶ αὐτός). Ὡστε νὰ φύγουμε;

Η ΡΗΝΑ. Μπα! Κι ὁ Φωστήρας! (Δυνατὰ Ὁρίστε! Ὁρίστε!)

Η ΕΛΠΙΔΑ (μπαίνει μὲ τὸ Φωστήρα, φορτωμένην λουλούδιον). Ὁ κ. Φωστήρας, Γιάννη, ὁ θαμναστὴς σου!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (χρυσωγελώντας). Μπαί! Χωρὰ σὲ μένανε!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (τρέχοντας καταπάνου του). Νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ σὲ πνίξω στὰ φίλα... Μὰ αὐτὰ τὰναθεματισμένα, τὰ βλογημένα ἔθελαν νὰ πῶ. Λουλούδια!.. Βρὲ θεοσκοτωμένα, δώδεκα μέρες ἐδῶ καὶ νὰ μὴ φανῇς πούθεν!.. Τάρνῃθηκες τὰ παλιν, τὰ γαπημένα σου τὰ κατατόπια; Σὲ καλὸ σου!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δουλιές! Δουλιές!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Δουλιές!.. Δὲ βαριέσαι!.. Σὲ μᾶς!.. (Ὑλκοκοιτάζοντας τὴν Ρήναι) Μὲ τέτιχ συντροφιὰ τὸ ξέρω καὶ ἐγὼ. Τὸ σπῆτι μεταμορφώνεται σὲ κῆπο Χαρίτων!..

Η ΡΗΝΑ. Ἡ καλὴσύνη σας! Μὰ ὅχι δὲ καὶ τόσο χοντρά!

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελασιά). Ὁ κ. Φωστήρας; εἶνα,

* Κοίταξε φύλλα 176, 177, 178 καὶ 179.

Ψία τόσο περήφανη καὶ θὰ τελειώσω λέγοντας πῶς ὁ τόνος τοῦ βιβλίου μ' ἔφερε κάποτε νὰ νομίζω πῶς διαβάω κανένα ξεχασμένο ἔργο μεσοχρονιάτικου σκολαστικισμοῦ ὅπου παραστράτησαν ἀναχρονιάζοντας ἀρκετές τεχνотροπίες καὶ ἐπιστημονικοὶ ἀφορισμοὶ καὶ ρητορικὲς φουσκοθαλασσίες τῆς φιλολογίας τοῦ καιροῦ μας.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΚΙΑ

Παρακάλιο.

Μὴν πὰς στὰ ξένα τὰχαρα, μὴν πὰς !
ὦ ὁμορφιά μου ἐὼν ἀχνὴ θλιμμένη,
γῦρε τὰ μάτια τὰ γλάρα ἃ μ' ἀγαπᾷς
καὶ ἀνάστησε μιὰ νύκτι ποῦ πεθαίνει.

Θέλω ἡ καρδιά ἡ ποδοπλάνταχτη βαθιά,
λουλουδί σιῆς ἀγάπης τὴν πλημμύρα,
νὰ νοιώσῃ θάλας ζωῆς λιγοψηχιά
γεομένη μέσ' στοῦ κόρφου σου τὰ μῦρα.

Κι ἀπλώνοντας ἀργὰ οἱ λοισμοί.
σιτὰ πέλαγα τοῦ νοῦ σου καὶ τὰ δόση,
νὰ τραγουδήσουν τῆς λαχτάρας τὴν ὁρμή.

Κι ὅταν τὴν ὥρα τὴ στεγνὴ μου πλαχνικὰ
τὸ χέρι μου σφιχτὰ θὰ σ' ἀγκαλιάσῃ,
νὰ κλέψω δυὸ φιλιὰ σου—μυστικὰ !...

Ὁ Ποιητής.

Ἀπ' ὅτι ἀγάπησα πιστὰ ἴσκιος δὲν ἔχει μείνει
τὰ κήδεσιν τῆς ξεχαστῆς ἀνέμου νεκροφόροι
στὴ μαρμαίοντα μου καρδιά, βογγᾷ τὰ γροισβόροι,
καὶ σὰν ἀπὸ ξερνύχημα ὁ πόθος τρεμοσβήνει.

Ὅλη τοῦ κόσμου ἡ ὁμορφιά, εἶνα γιὰ μένα ξένη
καὶ μόνο ἡ τρεμόλαλη τοῦ δειλινοῦ καμπάνα
ποῦ μυρολόγι τῆς ζωῆς σὰν τὴ θλιμμένη μάννα
μ' ἔταν καμὸ ἀπέραντο ποταμὸ κλαμένη.

Καὶ μόνο τὸ πεντάχλωμο ἄνθος τῆς δόξης χροῦδι,
τὰ μαλακὰ τὰ σύννεφα ποῦ βιαστικὰ διαβαίνουν,
μοῦ φαλλοῦν παραμύθιο πυροφωτῆς τραγοῦδι.

Κι ἀπλώνοντας οἱ στοχασμοὶ μ' ἀκράτητη γοργάδα

εἰλικρινέστατος. Τὴν καρδιά του τὴν ἔχει κρεμασμένη στὰ χεῖλια του.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ὅπως κρατᾷ ὁ σκύλος τὸ ψόνιο...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Παρκαλῶ, παρκαλῶ ! Οἱ τόσο κολακευτικὲς παρομοιώσεις νὰ λείψουν. (Στὴ Ρήνα) Δίχεστε τὰ λουλούδια μου ;

Η ΡΗΝΑ (ἀδιάφορα). Ἀφίστε τα στὸ τραπέζι.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (σαχνά). Στὸ τραπέζι ;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (γελαστό). Ἀπὸ ποῦ ; Στὴν κρεδὶ τῆς ;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ἄ, θὰ θυμώσω, κ. Φωστήρα... Χαρίζετε ὅ,τι σὰς χάρισα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Νὰ μὲ συμπαθεῖτε. Ὅσα δῶρο ὁμορφῆς τὸ χαρίζεις σ' ὁμορφῇ, τὸ δῶρο πάντα δικό σου μένει· δὲ ζημιώνεσαι καθόλου. Τὸ δῶρο χάνεται ἄμα χαριστεῖ σὲ ἄσχημη.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Δὲν πιάνεται ὁ κ. Φωστήρας. Σὰ χεῖλι ξεγλυστράει.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ξεχνᾷς πῶς ἔχεις νὰ κάνεις μὲ δικηγόρο...

Η ΡΗΝΑ. Καὶ μὲ τέτιο δικηγόρο μάλιστα...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Μὲ κολακεύετε ! (Πάει νὰ καθήσῃ σὲ τιβάνι καὶ βλέπει τὸ βιβλίον ποῦ διάβαζε ὁ Γιάννης. Τὸ παίρνει καὶ τὸ κοιτάζει). Μπᾶ ! (Δια-

μιὰ πλάση ἀγκαλιάζουνε μὲ κύματ' ὁρμονίας,
καὶ στὴν πλημμύρα τῆς ζωῆς, σκορποῦν ἀχνὴ γλυ-
[κάδα.

Ξαθούλας γλυκόγελο.

Γλυκόγελο τὰ σιόλιε τὰ χεῖλιά σου καὶ πάλι
τὰ ζουμπουλένια μάτια σου μὲ τὰ οὐράνια χάδια
πλημμύρισαν ἀπὸ ἔρωτα, καὶ στὸ ξαθὸ κεφάλι
ἐπλώσαν πουπουλόχνουδα σὰ λουλουδιῶ μαγνάδια.

Πῆραν τὰ πέθη τὰ πικρὰ τὰλαργινὰ τὰ νέφη,
καὶ στὴ μορφῇ σου τὴ γλυκειὰ μιὰ πορφυρὴ ἀχνάδα
ὡσὰν τὸ φῶς ποῦ τὴν ἀβγὴ βαθιά τὰ αἰθέρια στέφει,
ἔβαφε χρυσορόδινη τοῦ πόνου τὴ χλωμάδα.

Κι ὅπως ἡ φύση σὲ πριλιοῦ τὸ πλάνο πανηγύρι
νύφη ξυπνᾷ πεντάμορφη θρεμμένη ἀπ' τὰ χιόνια
νὰ μᾶς κερᾷ τῆς ζωῆς τὸ μαγικὸ ποτήρι.

Ἔτοι καὶ σὺ ξανάλαφες στὴν ὁμορφιά, στὴ νιότη,
σὰν τὴν ἀθάνατη θεὰ ποῦ στὰ πανάρχαια χρόνια
μάγεβε κόσμους καὶ ἔχυνε ζωὴ στὴν ἀθροπότη.

Κουμμένη ὁλόγα.

Χλωμὸ μιὰ μέρα ἔγερνες τὸλόξαθο κεφάλι,
καὶ κοιτάζα πονετικὰ τὰ μάτια σου τὰ μάβρα,
πυρρίχναν καὶ βλέμματα σὲ κόσμου ἄλλου ἀγκάλη,
καὶ μάβρη σκέψη ξύπνησε τοῦ πόνου μου τὴ λάβρα.

Στῆς ὑποψίας τὴ φωτιά, χίλια ὁ νοῦς μου φέρνει
»ποιὸς ἔχει ἀγάπες μακριὰ πόσες ὁ νοῦς τῆς εἴχνει
»σὲ πόση ὕμνηρα γλυκὰ ὁ στοχασμός τῆς γέρνει !...
καὶ σ' ἕνα δάκρυ διάφανο τὴν τρικυμία δείχνει.

«Δὲ μ' ἀγαπᾷ» καὶ κοιτάζα τὴ νεκρικὴ θωριά σου,
καὶ εἶδα νὰ λάβῃ ἀίμνητο ἀπὸ ἕνα δάκρυ
ποῦ τῷ ματιῷ σου ἀβλάκωσε, βαθιά, βαθιά τὴν ἄκρη.

Καὶ μιὰ φωνὴ ἀγγελικὴ πῶστελε ἡ καρδιά σου,
ἀπάντησε στὴ σκέψη μου : πῶς δὲ σοῦ φτάνει τάχα,
ποῦ σὲ θωροῦ μὲ δάκρυα τὰ μάτια μου μονάχα ;...

Ἐλα.

Δὲ δύναμαι νὰ ξήσω ἐδῶ στὴν πλάνη
ἄχ ! μουδιῶσ' ἡ καρδιά μου στὴν ἀπάτη,
μιὰ μοναξιά ἀπέραντη ζητᾷ τὸ μάτι,
ποθῶ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ νὰ μὲ γλυκάνῃ.

Ἐλα μαζί στὰ ἔρμα ἐκεῖνα μέρη,
νὰ μὲ χαδέβουν τὰ δόλομαξα μαϊλιά σου,
τὴ σφοδρά μου νὰ ξεχάσω στὰ φιλιὰ σου
καὶ νὰ χυθῶ σ' ὁμορφὸ κόσμο, πλάνο ἀστέρι.

Ἐλα ἐκεῖ· μιὰ χρυσοκέντητη νεφέλη
ἀίμνητο στεφάνι θὰ σοῦ πλέξω,
καὶ θὰ νὰ ψάλλουν τὴν ἀγάπην μας ἀγγέλοι.

Κι ἀπ' τῆς ἀβγῆς τὰ φωτιστάλαχτα διαμάντια
στολίδια τῷ ματιῷ σου νὰ διαλέξω
σὰν τρεμολάμπου χρυσοπράσινα ἀγνάντια.

Ἡ ἄπονη.

Κρατῶ τὸ δίκωπο μαχαίρι,
τῆς λέγω : ἄχ ! θὰ σκοποθῶ !
ἡ ἄπονη χαμογελάει
οὔτε μοῦ λέγει νὰ σταθῶ.

Σκύβω στὰ πόδια τῆς μὲ κλάμα
σκλάβος ἀράτης ταπεινός,
οὔτ' ἕνα δάκρυ τῆς μὲ βρέχει,
καὶ μὲ πλακών' ὁ οὐρανός.

Σκίζω τὰ στήθια μου τῆς βγάζω
ματοβαμμένη τὴν καρδιά μου·
καὶ ἐνῶ στὰ χέρια σπασταράει,
στὴ γῆς καὶ κείνη τὴν πετάει.
καὶ κρᾶζει τὰ πονό τῆς στήθια·
—μὴ μοῦ λερώσῃς τὴν ποδιά μου !

Ἄκου.

Ἄκου ! ψηλὰ στὶς λαγκαδιές, στὰ βυυνοπλάγια πέρα,
πῶς τοῦ βοσκοῦ, κλαψήρικη, ἀντικλεῖ ἡ φλογέρα·
ἄκου τὰ θρόνια πῶς λαλοῦν, παραπονιάρικα τραγοῦδια
κοίτα πῶς γέρνουνε χλωμὰ καὶ μαρμαίονα τὰ λου-
[λούδια.

Ἄκου ! πῶς γέβγουν οἱ μυρωδιὲς τρεμουλιασὰ
[σιτάρει,

ιδέε, σὰ διαγμένα τὰ ποτὶα μισέβουν ταῖρι, ταῖρι,
ἄκου βαθιὰ τίς ἔματιές, ποῦ βιαστικὰ ἀφροκυλοῦνε,
ἄκου, τὰ κύματα βαριά, στὰ περιγύλια πῶς βογγοῦνε.

Κοίτα, τὰ σύννεφα ψηλά, μακροταξί·δεφτα διαβαίνουν,
κοίτα, τὰ δάκρυα πῶς κυλοῦ στὰ ξεσηυχήματα καὶ δαί-
[νον.

κοίτα, καὶ κλεῖσε ὅλ' ἀπὸ σὲ μιὰ θλιμμένη ὁρμονία,

βάζοντας τὸ ξόφυλλο) α' Ἡ Νέα Διαθήκη κατὰ τὸ Βατικανὸ χειρόγραφο μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξαντρο Πάλλον. Δίχως ἄλλο ὁ γέρο-Σεβαστὸς εἰ-
τανε δῶ... Νὰ καὶ ἡ κάρτα του ! (Δείχνει τὸ Βαγγέλιο).

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (σοβαρά). Τὸ Βαγγέλιο εἶναι δικό μου.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ἀπορώνας). Δικό σου ; Τὸ βέβηλο ; Τὸ προδοτικὸ ; Στὰ χέρια ἐνὸς πρόμαχου τῆς γλώσσας καὶ τῆς θρησκείας ;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Πρὶ Πρόμαχος !.. Τὰ πρόκοφα !.. Ἀποστρατεύτηκα πιά ἀπ' αὐτὸ τὸ προμαχίλι... Τοῦ λόγου σου μένεις ἀκόμα, θαρρῶ...

(Ἡ Ἐλπίδα καὶ ἡ Ρήνα τραβηγμένες σὲ μιὰν ἄκρην κρυφοκουβεντιάσουν καὶ χαμογελοῦν).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (σοβαρά). Μένω βέβαια καὶ θὰ μένω. Ἡ πατρίδα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ στρατιῶτες πιστοῦς. Οἱ λιποτάχτες ντυφεκίζονται.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Πρῶτα πρῶτα ὅμως ἡ πατρίδα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀθρώπους ποῦ νάγαποῦν τὴν Ἀλήθειαν. Στρατιῶτες τῆς Ἀλήθειας χρειάζομαστε, καὶ αὐτοὶ θὰ μᾶς φτειάσουνε στρατιῶτες καὶ γιὰ πόλεμο !..

Η ΕΛΠΙΔΑ (δυνατά). Νὰν τονὲ ρωτήσουμε τὸν ἴδιο. Δὲ μοῦ λέτε, κ. Φωστήρα ! Ὁ μακαρίτης ὁ

πατέρας σας δὲ λεγότανε Φωτῆς :

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ἔτσι φαίνεται...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Καὶ τὰλλάξατε λόγου σας τὸνομα καὶ γινήκατε Φωστήρας ;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Δὲν μπορούσα νὰ περάσω ὅλη τὴ ζωὴ μου φορτωμένος τέτιο χυδαῖο ὄνομα.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ἀρνήθηκες τὸν πατέρα σου γιὰ νὰ ξεγεννίσῃς τάχα τὸνομά σου ;

Η ΡΗΝΑ. Τότε καλύτερα νὰ βαπτίζοσάστε Πῦρ... ὁ κ. Πῦρ !..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὁ κ. Πῦρ !.. Τί ὥραϊο, τί εὐγενικὸ ὄνομα !.. (Ξαναρχίζει τὴν κουβέντα μὲ τὴ Ρήνα).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (εἰσι ἀδιάφορα). Χμ ! Γυναῖκες !.. Γυναῖκες !.. (Στὸ Γιάννη, μυστικῶς). Νὰ τοῦ πῶ, Γιάννη...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Λέγε.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (δείχνοντάς του τὸ Βαγγέλιο). Ἐλα, ἄσ' τὰ χωράτα... Δικό σου δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ βέβηλο βιβλίον...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ἀσὲ τὸ κατὸ, γιατί φοβόμαι πῶς στὰ χέρια σου ἀρχίζει νὰ γίνετα στ' ἀλήθεια βέβηλο...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (πειτώντας τὸ Βαγγέλιο σὲ ντιβάνι). Αὐτὸ τὸ πεσκέσι μᾶς ἔφερες ἀπὸ τὸ στεγνὸ σου τὸ ταξίδι ; Ἡ μήπως ὁ πατέρας σου πρὶ σὲ

Κι άκου! τὸ αἰώνιο μυστικὸν σὰ μὰ παύξεναι αἰτία·
κ' ἔλα, νάκούσης τὴν καρδιά, σὴν ἀπονιά σου όταν
[κλαίει,
νά ἴδῃς τὸν κάθε τους σκοπὸν, βαρεῖμοιρη πῶς ἔα-
(ναῖει.

Μαρομαντιὰ τῆς Μανταγκασκάρης

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Η ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ ΚΑΜΠΑΝΑ

Ένας ιδεολόγος ἔχει μιὰ γυναίκα πού τὸν κοιτά-
ζει μέσ' τὰ μάτια, πού λατρεύει τὰ δύο της τὰ
παιδιά, πού θαυμάζει κάθε του λέξη χωρίς νὰ
καταλαβαίνει, πού ἐνθουσιάζεται στὸ ἔργο του χωρίς
νὰ τὸ νοιώθῃ, φτάνει ὅτι εἶναι ἔργο τοῦ Ἑρρίκου της.

*

Κάθε κούραση, γεννάει κι ἀρρώστεια. Στὴν κου-
ρασμένη ἀπὸ τὴ σκέψη ἀνθρωπότητα γεννήθηκε ἡ
ιδεολογία. Ὁ Ibsen μᾶς παρουσιάζει ὀλόκληρη σει-
ρά ιδεολόγων πού δημιούργησαν τὴ δυστυχία τους
καὶ τὴ δυστυχία ἐκείνων πού τοὺς τριγύριζαν.

Ὅλο ὄνειρα καὶ λέξεις περιτριγυρισμένα ἀπὸ κά-
ποιο δίχτυ διαβολικὰ πλεγμένο πού μέσα πιάνονται
ὅλοι οἱ ἀρρωστοὶ τῆς φαντασίας, ἴσα μὲ τὴν ἡμέρα
πού στῶν ὀνείρων τὸ θάνατο θὰ ριζοβολήσῃ ἡ ζωὴ
ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ δυνατοῦ ἐκείνου πού συντρίβοντας
τὸ δίχτυ θὰ πιάσῃ τὴν πραγματικότητα.

*

Ὁ Ἑρρίκος στὴ «Βουλιαγμένη καμπάνα» τοῦ
Χάουπμαν εἶταν τεχνίτης ἀσύγκριτος στὴν τέχνη
του· ὅλο τὸ χωριὸ τ' ἠμολογοῦσε. Μιὰ μέρα πούθελε νὰ
στήσῃ τὴν καλλιτέρεσιν ἀπ' ὅλες του καμπάνα στὸ ψηλὸ
καμπαναριὸ τῆς καινούργιας ἐκκλησιᾶς, εἶχε ξεκι-
νήσῃ ἀπὸ βραδὺς μὲ τὸν πατέρα, τὸ δάσκαλο καὶ τὸν
κυρὸ τοῦ χωριοῦ, γιατί ἡ καινούργια ἐκκλησιὰ ἐπε-
φτε μακρινὰ κ' εἶχαν βουνὰ νὰ περάσουν· τὴν καμ-
πάναν εἶχε φορτώσει σ' ἕνα κάρου, ἀλλὰ καθὼς προ-
χωροῦσαν, τὸ πνεῦμα τῶν δασῶν, ὁ Φάβνος, δὲν εἶδε
μὲ καλὸ μάτι αὐτὸ τὸ μακαρίτι πού θὰ τὸν ξεκού-

φαίνει ὀλομερίς, τρέχει χωρίς νὰ τὸν δοῦν, σπάζει τὴ
ρόδα τοῦ κάρου καὶ ἡ καμπάνα ἀπὸ γκρεμνὸ σὲ
γκρεμνὸ κατακυλλίζοντας ἐπέσε στὴ θάλασσα, γρε-
μοτσακίστηκε μαζί κι ὁ τεχνίτης τῆς θέλοντας φαί-
νεται νὰ τὴν κρατήσῃ καὶ βρέθηκε μισοπεθαμένος
ἐκεῖ στὰ βουνὰ ἀπέξω ἀπὸ τὴν καλύβα μιᾶς μά-
γισσας πούχε τώρα τὴ Νερσίδα Rautendelein.

*

Ἰσαμε τώρα γνωρίζουμε τὸν Ἑρρίκο ἕναν καλὸ
τεχνίτη, ἕναν καλὸ οἰκογενειαρχὴ, ἕναν χριστιανικὸ
πολίτη καὶ τίποτε παραπάνω ἢ παρακάτω· τώρα
θὰ δοῦμε τὸν Ἑρρίκο μπλεγμένο μὲ μάγισσες, μὲ
Νερσίδες καὶ μὲ πνεύματα. Μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι
μέσα στὸ δράμα τοῦτο εἶναι δύο δράματα, τὸ ἕνα πού
γίνεται μέσα στὸ χωριὸ καὶ στὸ σπίτι τοῦ Ἑρρίκου
μὲ πρόσωπα τὸν Ἑρρίκο, τὴ γυναίκα του, τὰ παι-
διά του καὶ τοὺς ἄλλους χωριανούς· καὶ τὸ ἄλλο πού
γίνεται ψηλὰ στὰ βουνὰ μὲ πρόσωπα τὸν Ἑρρίκο
πάλι ἀλλὰ καὶ Νερσίδες καὶ μάγισσες καὶ πνεύματα,
δηλαδή ὅλον τὸν κόσμον τῆς φαντασίας τοῦ Ἑρρίκου.
Τὸ πρῶτο δράμα εἶναι τὸ δράμα τὸ ζωντανό, τὸ
δεύτερο εἶναι τὸ δράμα πού παίζεται μέσ' τὴν ψυχὴ
τοῦ Ἑρρίκου.

*

Ἄς ἐρθοῦμε τώρα νὰ θροῦμε τὸν τεχνίτη ἐκεῖ
πού τὸν ἀφίσαμε, ἀπέξω ἀπὸ τὴν καλύβα τῆς μά-
γισσας. Δὲν ξέρεῖ πού βρίσκεται ὅταν νὰ σου ἔρχεται ἡ
Rautendelein καὶ τοῦ λέει ὅτι βρίσκεται ψηλὰ στὰ
βουνὰ, τοῦ λέει ὅτι τῆς φαίνεται πῶς δὲν εἶναι συνη-
θεισμένος γιὰ τὰ ὕψη ἐπειδὴ εἶναι ἀπὸ τοὺς μικροὺς
ἐκείνους ἀνθρώπους πού κατοικοῦνε στὸν κάμπο· κά-
ποιος ἄλλος ἄνθρωπος κάποτε, ἕνας κυνηγός, εἶχε
κάνει ἄσκημον πέσιμο σ' αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἡ Rau-
tendelein πιστεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶταν
ἀπ' ἄλλο εἶδος.

— Ένας ἄνθρωπος ἀπ' ἄλλο εἶδος; ἀπὸ εἶδος
καλύτερο, τέτοιοι ἄνθρωποι πέφτουν ἐδῶ ἐπίσης.
Μίλα μου ἄκόμα, μίλα μου, κόρη, ρωνάζει ὁ Ἑρ-
ρίκος.

Βρίσκεται πιά στὸν κόσμον τῆς φαντασίας του.
Ἡ Rautendelein ἡ Νερσίδα δὲν εἶναι τίποτα ἄλ-
λο παρὰ «παιδὶ τῆς ἰδίας του ψυχῆς», καθὼς λέει
καὶ ὁ ἑαυτὸς του, τὸ αἰσθάνεται, τὸ βλέπει ὅτι ζῇ μέσα
του, τῆς λέει νὰ μείνῃ κοντὰ του καὶ κείνη τοῦ
ἀπαντᾷ: «Θὰ μείνω ὅσο καιρὸ θέλεις».

Καὶ βέβαια, γιατί αὐτὴ θέλησε καὶ ἡ καμπάνα

νὰ βουλιάξῃ καὶ πίσω της νὰ πείσῃ κοντὰ στὴ Νερσί-
δα του, ἡ καμπάνα πού εἶταν φτιαγμένη γιὰ νὰ τὴ
θαυμάζῃ ὁ πρόστυχος ὄχλος τοῦ χωριοῦ του, ἐνῶ ἐκεῖνος
δὲν εἶναι ἀπ' αὐτὰ ἐλχισθημένους, καὶ ἡ φαντασία
του τρέχει γοργὰ σὲ πῶς μεγάλα. Τὸ χέρι τοῦ πνεύματος
τῶν δασῶν κάνει ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ μέσα
στὰ δάση, στὰ νερά, στὰ στοιχειά, στὶς μάγισσες
ζεῖ ἡ Νερσίδα του, μέσα καὶ εἶναι ὁ κόσμος τοῦ
παιδιοῦ τῆς ψυχῆς του. Ἐκεῖ ζωντανεῖται ὅλη ἡ
ἀρχαία τῶν ἐθνικῶν θρησκείαν, ἐκεῖ στὴν παλιὰ πα-
ράδοση ἔτρεξε ἡ φαντασία ἐκείνη πούθελε τὰ ὕψη νὰ
φτάσῃ παραιτώντας κάθε πρόκληση χριστιανική. Ἡ
παράδοση περνάει ἀπὸ τὸ δάσος μέσκα στὰ μυστικὰ
ψιθυρίσματα· λέει τῆς Rautendelein ὁ Ἑρρίκος,
«ἐδὼ εἶσαι ἡ παράδοση, ἀγκάλιασέ με».

*

Ἐνῶ βρίσκεται σ' αὐτὴ τὴ θέσιν ἔρχεται ὁ πα-
πᾶς, ὁ δάσκαλος καὶ ὁ κυρὸς τοῦ χωριοῦ νὰ τὸν
πάρουν καὶ νὰ τὸν πᾶνε σπίτι του. Τὸν παίρνουν, τὸν
πᾶνε στὴ γυναίκα του, τὸν θάβουν στὸ κρεβᾶτι του
καὶ ἐνῶ ἐκείνη ἡ κακομοίρα κλαίει τὴ συροῦν της,
αὐτὸς τῆς λέει ὅτι «ἡ καμπάνα πού ἐπέσε δὲν εἶταν
φτιαγμένη γιὰ τὰ ὕψη, δὲν εἶταν καμωμένη γιὰ νὰ
ζυγνᾷ τὸν ἀντίπαλον τῶν κορφῶν· ἐγὼ δὲ θάζῃσω πιά,
τί νὰ τὴν κανω τὴ ζωὴ... ἂν μπορούσα νὰ γίνω ἄλλη
μιὰ φορὰ νέος καὶ νὰ ἀρχίσω τὸ ἔργο ἀπὸρχῃς, μά-
λιστα».

Ἐκείνη τὴν ὥρα μπαίνει ἡ Rautendelein μετα-
μορφωμένη σὲ υπερέτρια· ἡ γυναίκα του τὴν ἀρνεῖται
νὰν τὸν περιποιεῖται γιὰ νὰ πᾶν σὲ κάποιο κοντινὸ
χωριὸ ὅπου μένει κάποια βουκόνη γυναίκα πούχε ἕνα
γιατρικὸ θαυματουργό. Ἐτοί ὁ Ἑρρίκος μένει μόνος
μὲ τὴ Νερσίδα του. Αὐτὸς τῆς λέει ὅτι εἶναι τυ-
φλὸς καὶ τίποτε δὲ βλέπει γιατί εἶναι ἄνθρωπος, κι
αὐτὴ τοῦ ἀποκρίνεται ὅτι «ἔχω τὸ χάρισμα ὁποῖου
φιλάω τὰ μάτια νὰ τοῦ τὰ ἀνοίγω σ' ἀπέραντες θεω-
ρίες. Κοιμήσου, τοῦ λέει, κι ἄμα ζυγνᾷς τὴ δύνα-
μη πούχουν οἱ σκέψεις κ' οἱ γῆτες ἴθι ἐνεργήσῃ νὰ
γιατρευτῇς»!

Συμπᾶει καὶ τώρα εἶναι ἄλλος ἄνθρωπος. Αἰσθάν-
νεται τὴ δύναμιν νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ. Ἐρχεται
ἡ γυναίκα του καὶ χαρούμενος τῆς ρωνάζει: «Θὰ ζήσω,
τὸ αἰσθάνομαι».

*

Τώρα ὅμως φεύγει ἀπὸ κοντὰ της καὶ πηγαίνει

συχωρεῖται, σὲ ἀνάγκασε πρῶτα νὰ παραδεχτεῖς τίς
στραβοειδέες του;.. Τίς πρόστυχες!.. Τίς κουτές!..

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Μὴ θυμώνεις!.. Κάθισε νὰ κου-
βεντιάσουμε...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (πάντα σὰ θυμωμένος). Νὰ
κουβεντιάσουμε;.. Καὶ γιὰ τί πράγμα νὰ κουβεντιά-
σουμε;.. Γιὰ τίς ιδέες τοῦ πατέρα σου;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (ἡσυχᾶ). Ἡ γιὰ τίς ιδέες τοῦ
μπάρμπα σου τοῦ δασκάλου... Ὅπως ἀγαπᾷς!..

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Νὰ σοῦ πῶ, ὁ δάσκαλος...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (διεκδικητικῶς). Νὰ σοῦ πῶ
κ' ἐγὼ, ὁ δάσκαλος μοῦ φαίνεται λιγώτερο δάσκα-
λος ἀπὸ σένα. Ἀλήθεια εἰπωμένη κι αὐτή, ὁ δα-
σκαλισμός δὲν κουρνιάζει στὴ γλώσσα, οὔτε στὸ
ἐπάγγελμα, κουρνιάζει στὴν ψυχὴ. Γεννιέται κανεὶς
δάσκαλος, ὅπως γεννιέται καὶ ποιητής.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (κοροδοφικῶς). Μωρέ, τί μοῦ
λέεις!.. Σοφὲς κουβέντες!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Σοφὲς βέβαια, ἂν ἡ Ἀλήθεια
εἶναι καὶ σοφία. Πού λές λοιπὸν, φίλε μου, ξέρω
δασκάλους, πολλοὺς δασκάλους, παραπολλοὺς, πού
βλέπουν ὀλοκάθαρα τὴ ζωὴ, καὶ γνώρισαν μπακάλη-
δες πού δὲν ξέρουν καλὰ καλὰ νὰ γράφουν τὸνομά-
τους κι ὅμως σὲ βρίζουνε χυδαῖο ἄμα τοὺς πεις πῶς
τὴν ἴδια γλώσσα πού μιλοῦνε πρέπει καὶ νὰ γρά-

φουνε... Ὁ δασκαλισμός, εἴπαμε, κουρνιάζει στὴν
ψυχὴ...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (δυνατὰ καὶ θυμωμένα). Ἀλ-
λές ιδέες εἶχες ἄμα ξεκοκκάλιζες μὲ τίς πόρνες τὴν
περιουσία τοῦ πατέρα σου...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (δυνατὰ κι αἰτός). Κακὸ ἐλάτ-
τωμα, κύριε Φωστήρα, νὰ χώνεις τὴ μούρη σου στὰ
οἰκογενειακά.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ἀργὰ καὶ πεισματικῶς). Θαρρῶ
καὶ τὰ οἰκογενειακά σου δὲν ἔχουν καὶ τόσο σπου-
δαίους λόγους νῶνα· ἐνθουσιασμένα μαζί σου... Ὅσα
σῆκωσες τὸ χέρι νὰ χτυπήσεις τὸν πατέρα σου...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (σκόβοις τὸ κεφάλι). Δίκιο
ἔχεις!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (πὺρ πρόσθεσε σὰ τελευταῖα λόγια).
Τί; Ὅθι μαλώσετε τώρα;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (γλυκά). Ἀ, κυρία Ἐλπίδα,
μὴ μὲ μαλώνετε... Δὲ φταίω ἐγὼ... Σὲ τίποτα δὲν
ἐφταιζα... Ὁ Γιάννης θύμωσε πρῶτος, ὁ ἀγαπημέ-
νος μου ὁ Γιάννης...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, δικό μου τὸ φταίξιμο. Ὁ
κ. Φωστήρας μούδωσε ἕνα μάθημα λίγῳ σκληρό, μὰ
μοῦ ἔξιζε...

Η ΡΗΝΑ (πηγαίνοντας κοντὰ του). Καὶ δὲν
εἴχερες νὰν τοῦ ἀπαντήσεις;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Εἶπε ἀλήθεια καὶ στὴν ἀλήθειαν
δὲ χωρεῖ ἀπάντησιν.

Η ΡΗΝΑ. Τότε νὰν τοῦ ἀπαντήσω ἐγὼ... Γυ-
ρίζοντας σὸ Φωστήρα. Δὲ μοῦ λές ἡ ἀφεντικὴ σου...

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ (μπαίνει τρέχοντας). Ὁ παπῶς
μ' ἔστειλε νὰ πῶ τοῦ θεοῦ τοῦ Γιάννη πῶς τον πε-
ριμένει στὸ γραφεῖο του. Μὴν ἀργήσῃ, εἶπε.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Πῶς στὴ στιγμὴ... (Φεύγει).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (κοροδοφικῶς τοῦ Ἀντωνίου).
Σούκανε μάθημα ὁ παπῶς;

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ (ἀπάντημα). Δὲν ξέρω!

Η ΡΗΝΑ. Ἀντώνη!.. Ἀντώνη!.. Ὅχι, ἐπὶ...
Η ΕΛΠΙΔΑ (τὸν παίρνει καὶ τὸν καθίζει στὰ
γόνατά της). Ἐλᾶ, παιδί μου, ἀποκρίσου στὸν κ.
Φωστήρα...

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Μὰ... Ὡχ, ἀφίστε μὰ!.. Τί
νὰν τοῦ πῶ;

Η ΡΗΝΑ. Σὲ ρωτᾷ ὁ σούκανε μάθημα ὁ
παπῶς.

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Ναι, μούκανε.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Καὶ σούλεγε πῶς μὲ τὴ χυ-
δαῖα γλώσσα θὰ σῶσουμε τὴν πατρίδα;

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Μούλεγε πῶς ἐμεῖς εἴμαστε
φτυχισμένοι πού γεννιόμαστε μέσ' στὴν Ἀλήθειαν,
ἐνῶ λόγου του γέρασε ὅσο νὰν τονε φωτίσει ἡ

όπου η Νεράιδα του τόν τραβάει, στον κόσμο το δικό της και το δικό του τώρα πιά. Το πνέμα των δασών και το πνέμα των νερών παρπανοιούνταν γιατί ο άνθρωπος τους πήρε την ωραιότερη απ' όλες τις Νεράιδες και την έχει στη διάθεσή του, τους κλέβει το χρυσάφι από τη γη, τα άνθη, τις πολύτιμες πέτρες, τίποτε στο χέρι του δεν αναντιόναται, λείει το πνέμα των δασών, τα παλιότερα δέντρα πέφτουν, η γη ταραίζεται, εκείνη είναι δούλα του όλονυχτίς κι όλομερίς· άλλ' έπειτα παρακάτω λείει από καιρός τραβάει το δρόμο του κι ο άνθρωπος μένει άνθρωπος· αυτό το μεθύσι δέ βαστάει πολύ».

*

Ο παππας, ο δάσκαλος του χωριού και ο κουρέας έρχονται να τον πάρουν και να φέρουν τον πλανεμένο στον ίδιο δρόμο· αυτός τους λέει ότι τώρα ξαναάνωψε, αίστανεται τον έαυτό του δυνατό.

—Τότε που μ' έχτιμούσατε δεν ήμουν τίποτα, δεν ήμουν εύτυχής, τώρα είμαι εύτυχής, είμαι αληθινός τεχνίτης.

Τότε τον ρωτάει ο παππας για ποιά έκκλησις θα κάνει το έργο του.

—Για καμιά, απαντάει αυτός.

—Και ποιός θα πληρώσει το έργο;

—Ποιός πληρώνει το έργο μου; Ας παππ, θέλεις να κάνης εύτυχισμένη την εύτυχία: να παίνεσης τα παινέμένα. Αυτό το έργο θα υποχρεώση όλες τις κλησιάρικες καμπάνες να βουβαθούν και θα αναγγείλη την αναγέννηση του φωτός στον κόσμο. Παππ, ξέρεις την παραβολή του ήσυχου γιού; Ο ήλιος ο πατέρας μας θα δώση μια γιορτή στα πλανεμένα του παιδιά, όλα τα πλήθη θα προχωρήσουν στο βωμό τους, τότε θ' ακουστή της καμπάνας μου ο ήχος που θα θυμίζει κάποιο παλιό λημονημένο τραγούδι, τραγούδι παιδικό που βρίσκεται στα τριόρθα της παράδεισος, που όλοι το ξέρουμε και που κανείς δεν τ'όχει· ακούσει.

—Θα έρθη καιρός που θα μετανοιώσης, του λέει ο παππας.

—Τόσο μπορεί να μετανοιώσω, όσο η παλιά καμπάνα που βουλιαγμένη βρίσκεται στα βάθη μπορεί να ξαναχτυπήση.

—Για σένα θα ξαναχτυπήση ακόμα, θυμήσου με, του λέει ο παππας και φεύγει.

*

φλόγα της...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Μωρέ, τί μου λές! Σοβαρό αυτό! Σούλεγε κι άλλα:

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Μούλεγε, βέβαια. Μούλεγε πως η γενιά πουρχεται σήμερα, η δική μας, είναι η ζωντανή γενιά. Έμεις, λέει, θα γνωρίσουμε την αληθινή ζωή, έμεις θα λύσουμε το μεγάλο πρόβλημα, το Έθνικό, και θα φέρουμε την παραστρατισμένη πατρίδα στον ίδιο δρόμο...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (σοβαρά). Έσείς λοιπόν εσάστε οι μεγάλοι όχτρεί...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Αυτοί θ'αρκώ θ'άναι οι μεγάλοι σωτήρες...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Σα μάννα μιλάτε και σα μάννα καμαρώνετε το γιόκα σας. Ένα ξέρω μοναχά πως ο γέρο-Σεβαστός δουλεύει σκυλήσια να πληθαίνει τη σπείρα τω χυδαίστων.

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ (κατεβαίνοντας από τα γόνατα της μάννας του). Ίσια ίσια ο παπούς λέει πως η πατρίδα μας θα σωθεί άμα λείψουν από τη μέση οι λογιώτατοι! (Φεύγει γελώντας).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (θυμωμένος). Έλα δώ, παιδί μου, μη φεύγεις! Έλα να συζητήσουμε! Νά, σάς πάζει!.. Τη φοβάστε τη συζήτηση όπως ο διάολος το

Ο Έρρικος εξακολουθεί νύχτα και μέρα να εργάζεται για το έργο που φαντάστηκε, αλλά περισσότερο σε λόγια χάνεται και σ' άγκαλιάσματα με τη Νεράιδα του παρά να κάνει τίποτα· κάτι φτειάνει και πάλι το χαλάει, τίποτα δε γίνεται όπως το φαντάζεται. Αρχίζει να χάνη το θάρρος του, οι μικρές λεπτομέρειες του έργου του κρύβουν της εμπνεύσης τη χαρά, ζητάει από τη Νεράιδα του θάρρος. Όταν κοιμάται, χίλια κακά όνειρα τον στενοχωρούν.

Σ' αυτή την κατάσταση βρίσκεται όταν μια μέρα η σελήνη φωτίζει το χωριό του· δε θέλει να το βλέπη, δεν μπορεί· λείει στη Νεράιδα μην τύχη και χαθή από μπράς του, κ' εκείνη του λείει πρόσεξε μή με διώξης.

Βλέπει τότε ξαφνα ένα όραμα μπροστά του και γονατίζει, δυο παιδιά τα φαντάσματα μόνο με το ποικάμισο έρχονται κοντά του κρατώντας μια στάμνα, έρχονται από παλιό δρόμο, τα πόδια τους είναι ματωμένα· «πατέρα, που λένε, φέρουμε τα χαιρετίσματα της μητέρας».

—Πού είναι η μητέρα σας; ρωτάει.

—Στα τριόρθα, απαντάνε.

—Και τί έχετε στη στάμνα;

—Της μάννας μας τα δάκρυα.

Τότε ακούγονται από τα τριόρθα δυνατά χτυπήματα καμπάνας· είναι ο κόσμος ο παλιός που μέσα του ξυπνάει· διώχνει άμέσως από κοντά του τη Νεράιδα. «Σε μισώ, της λέει, φτώνα άπάνω σου, πήγαινε από δω, σε μισώ, καταραμένο πνέμα, ανάθεμά σε, ανάθεμα στο έργο μου, ανάθεμα σε όλα. Ναι, έρχομαι, λείει στα παιδιά του, ο Θεός ής με λυπηθή».

—Έλα στα συγκαλά σου, Έρρικος, μένει... όλα τέλειωσαν... φωνάζει η Rautendelein.

*

Εΐταν άνοιξη στα βουνά, κλειδούσαν τ' αηδόνια, όταν η φαντασία του τεχνίτη γοργά πετούσε· εΐταν καλοκαίρι όταν άρχισε να δίνη στόναιρό του ζωή το χεινόπαρο άρχισε το θάρρος να χάνη· και τώρα στα βουνά πλάκωσε ο χειμώνας.

Ξαναγυρίζει μισ' της νύχτας το σκοτάδι ο Έρρικος στις φαντασίες του τα λημέρια τσακισμένους τώρα πιά, όχρός, με τα ρούχα του καταξεσκισμένα. Βρίζει μονολογώντας τους συχωριανούς του και λείει πως αυτοί είναι το όχρωμα που κρατάει την

κόλαση της άθλιότητος και δεν την αφήνει να δροσιστεί από το παραδείσιο κύμα· τότε θάρρη, ο εργάτης που θα καταστρέψη το όχρωμα; όχι δεν είμαι έγω, αληθινά δεν είμαι έγω.

Τότε βγαίνει η μάγισσα και του λέει ότι εΐταν μια φορά ένας άνθρωπος που έχτισε ένα χτίριο μισό έκκλησις μισό παλάτι βασιλικό· το έγκατέλειψε και αυτό καίγεται· σου είπα ότι υπάρχει κάποιος τοίχος ίσιος, όποιος θέλει να τον άνέβη πρέπει να έχη φτερά και τα δικά σου τα φτερά, άνθρωπε, είναι κομένα.

Τώρα καταλαβαίνει και αυτός ότι έπρεπε πριν άρχιση κάθε άλλο έργο, να καταστρέψη πρώτα με το ίδιο του το χίρι· ότι είχε φτειάση, να έπρεπε ν' αποχωρισθ' όλοτελα από τα παλιά. Η Βουλιαγμένη καμπάνα δε θα ξαναχτυπούσε.

Η μάγισσα του λέει ότι εΐταν φτειασμένος για τη δουλειά αυτή· αλλά δεν εΐταν ο έκλεχτός και τώρα θα πέθανη γιατί όταν μια φορά πέταξε κανείς στο φως και ξανάπεσε πρέπει να τσακιστή.

Αυτός της ζητάει να δ'η άλλη μια φορά την κόρη της τη Νεράιδα του που τώρα στεφανώθηκε με το πνέμα των νερών και στα βάθη των νερών χορεύει· του άκου της φωνάζει αυτός να ρηθ'· οι βροχές του χειμώνα παρσούσαν και το παιδί της φαντασίας του.

Η γριζ μάγισσα του δίνει τρία ποτήρια με κρασί· αν πιη από το πρώτο θα αίστανθ'η παλιή δύναμη πουχε έλλοιες· αν πιη από το δεύτερο θα δ'η για τελευταία φορά το πνέμα του φωτός που τον έγκατέλειψε· άλλ' όποιος ήπιε τα δυο αυτά ποτήρια πρέπει να πιη και το τρίτο.

—Πρόσεξε καλά, πρέπει να πιη, και το τρίτο, του λέει και φεύγει.

Αυτός πίνει τα δυο πρώτα και άμέσως φανερώνεται μπροστά του βγαίνοντας απ' τα νερά η Rautendelein, αλλά δεν τον αναγνωρίζει... Τότε αυτός μέσ' στην άγωνία αυτή της ζητάει το τρίτο ποτήρι, του το δίνει και τον γνωρίζει... αλλά έτοιμαζεται να φύγη γιατί την φωνάζει ο άντρας της· των νερών το πνέμα. Φεύγοντας του λέει:

—Φεύγω· δεν είμαι πιά η αγαπημένη σου· ήμουν έλλοις ο θησαυρός σου, αλλά τότε εΐταν Μάης· τώρα όλα τέλειωσαν.

Πεθαίνει, εκείνη τον άγκαλιάζει, ενώ ο ήλιος βγαίνοντας πίσω απ' τα βουνά τον φέρνει στο αγαπημένο του όνειρο· μέσ' τα ψυχομαχητά άφουγκράζεται το τραγούδι που ψέλνουν οι καμπάνες ψηλά

λιθάνι... Μηχαρίς έχετε να πείτε και τίποτα; Θά σ'ας κατασυντρίψουμε!

Η ΡΗΝΑ (γελαστά). Με τον Άντώνη, κ. Φωστήρα;

Η ΕΛΠΙΔΑ (το ίδιο). Με ένα παιδάκι δώδεκα χρονών; Μη χειρότερα!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ο πεθερός σου, κυρά μου, δε δέχεται συζήτηση· ο Γιάννης, ο νεοφώτιστος ο Γιάννης... Άμ'έ τέτοι είναι όλοι τους· η γεροξεκουτιάρες σαν το γέρο-Σεβαστό, η παιδιά χμυαλα σαν τον Άντώνη, η άθωποι παραλυμένοι κι άγράμματοι σαν το Γιάννη... Νά τα κουμάσια που θα μάς φτειάσουν γλώσσα και θα σώσουν το Έθνος...

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελώντας). Εσχάτε πως τις προάλλες ακόμα λιθάνιζατε το Γιάννη και μου τονέ λέγατε πρόμαχο της γλώσσας και της θρησκείας... Τώρα βρέθηκε έτσι ξαφνικά άγράμματος και παραλυμένος;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Τονέ χάλασε το στερνό του το ταξίδι.

Η ΡΗΝΑ. Τόν έφτειάζε.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (με πείσμα). Τονέ χάλασε και τον παραχάλασε μάλιστα.

Η ΕΛΠΙΔΑ (όλο γελαστά). Για λόγου σας μπορεί, για μάς όμως όχι...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (πειραχικά). Για την κ. Ρηνά μάλιστα ο Γιάννης πάντα εΐταν καλός.

Η ΡΗΝΑ. Όπως και για λόγου σας η Μαριώ ποτέ δε θολώνει το νερό!

Η ΕΛΠΙΔΑ. Χά! χά! χά!.. Η Μαριώ!..

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (τάχα πως πειράζεται). Ά, κυράδες μου... Δε μ' άρέσουν τέτια χωράτα... Δεν τα κάνω γούστο καθόλου...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Τι τα συζητάτε. Ο Γιάννης ποτέ δεν εΐταν κακός. Κι ο Αποστόλης το μολογάει. Τονέ χαλάσανε τα τεθερικά μου με τα χάδια τους. Εΐταν και το τελευταίο παιδί τους, βλέπετε. Πρώτος ο Αποστόλης· ύστερ' άλλα τέσσερα που πεθάνανε, και τελευταίος ο Γιάννης. Οι γονιοί του ρήζαν άπκνου του όλη την άγκλη τους. Χατίρι ποτέ δεν του χαλούσανε. Ώτι ζητούσε, και το πιο παραξένο, του γινότανε. Ο Αποστόλης φώναζε· ποιός τον άκουγε; Νά μ'έν πικραθεί ο Γιάννης· να τί κοιτάζανε. Και το παιδί παραχαδέφτηκε και χαλάσε. Άμα μπήκα νύξη δώ μέσα, δώ και δεκατέσσερα χρόνια, το Γιάννη τονέ βρήκα είκοσι χρονώνε παληκάρι, πάνου στη βροχή της μπερμπατιάς του. Το Γυμνάσιο τόβγαλε άργά, με το ραχάτι του. Τότε μόλις είχε γραφτεί για δικηγόρος στο Πανεπιστήμιο...

στὸν οὐρανὸν στὸ βωμὸ τοῦ ἡλίου. Τώρα ἔχει πιά λευτερωθεῖ ἀπ' ὅλα τὰ ἐπίγεια... ἀρχίζει νὰ χαράζει ἡ μέρα...

*

Αὐτὸ εἶναι δράμα; μὲ ρώτησε κάποιος θεατῆς, ποὺ καταλάβαινε ἀπὸ δραματικὴ τέχνη, φεύγοντας ἀπὸ τὸ θέατρο ὕστερ' ἀπὸ τὴν παράσταση τῆς Βουλιαγμένης καμπάνας.

—Αὐτὸ εἶναι ὄνειρο, τοῦ ἀπάντησα.

—Ἐχεις δίκιο· δὲν ξύπνησες ἀκόμα... Εὐπνὰ, θὰ δῇς τὸ δράμα...

ΘΕΑΤΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

(Στὴν κυρά ποὺ μοίρασε στοὺς Κορφοὺς τὰ μεταφρασμένα Βαγγέλια).

Μὲ τὸ στόμα σου τὸ πάντα γελαστό,
τὴ γλῶσσα σου, ποὺ Παναγιὰ θυμίζεις,
ἀναγκάζεις νὰ λατρεύουν τὸ Χριστὸ
μὲ τίς Γραφὰς τοῦ Πάλλη ποὺ χαρίζεις.

Α.

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τῶν «Echos d'Orient» τῆς Πόλης δημοσιεύθηκε τὰκόλουθα

ΨΥΧΑΡΗ «Ζωὴ καὶ Ἀγάπη ἐστὶ μοναξιά» κτλ
Ὁ κ. Ψυχάρης, καθὼς τὸ ξέρουν ὅλ' οἱ ἀναγνώστες μας, δὲν εἶναι μόνο ἓνας ἀπὸ κείνους ποὺ ὡς τὴν ὥρα γνωρίζουν καλύτερα τὴ δημοτικὴ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, μεσαιωνικὰ καὶ νέα· ἡ μαλλιαρικὴ σκολὴ τὸν ἀναγνωρίζει ἀκόμα καὶ γι' ἀρχηγό της, καὶ ἐννοῶ τὴ νέα καὶ παληκαρίσια σκολὴ ποὺ ζητάει καὶ ἀγωνίζεται νὰ κάνει ὄργανο φιλολογικὸ τῆ δημοτικῆς γλῶσσας.

Τὸ καινούριο βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη εἶναι ρωμάντζο ἢ, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ λέει, τὰ ἱστορικὰ ἐνὸς καινούριου Ρωμπισώνα. Ἐνας Ρωμῖος ναύτης; ὁ Γιάννης, ἀφίεται ἀπὸ τὸν καπετάνιο του στὸ ἐρημόνησο τῆς Σάντας Κλάρας, καὶ ἀπὸ καὶ περνάει ὕστερα σ' ἄλλο νησί, τὴ Μασατιέρα. Βρισκοῦμαστε στὸ

ἀρχιπέλαγο Σάν Φερνάντεζ, στὴ μέση τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἴσια ἴσια καὶ ποὺ παραδοσιακίστηκε ὁ Σελκίρκης. Ὁ Γιάννης ζώντας στὴ μοναξιά ἀποζώνεται. Ὁ ἐρχομὸς μιανῆς κοπέλλας τὸν ξετραβάει ἀπ' αὐτὸν τὸν ξεπεσμό. Καὶ στοὺς δύο μαζί ὅμως αὐτὴ τὴ φορὰ μελλοῦνταν νὰ καταστήσουνε στὴν τάξιν τῶν κατσικίων καὶ τῶν ἀγρίοσκυλων τῆς συνηθισμένης συντροφίης τους, ἃ δὲν τοὺς πείνανε ἀπὸ τὸ ἐρημόνησο. Τελιώνει τὸ ρωμάντζο μὲ τὸ γάμο τους. Τὸ θέμα τοῦ βιβλίου πολὺ ἐνδιαφέρει, ἂν καὶ δὲν μπορῶ οὔτε νὰ παραδεχθῶ τίς ἀπιθανότητες καὶ τὰ πηδημάτα στὴ δῆγηση, οὔτε νὰ πιστέψω τέτοιον ἱσχυρισμὸ, οὔτε νὰ βρῶ σωστὴ τὴν ἀνάγκη τέτοιας ζουγραφίας. Λίγο μονότονο τὸ σύνολο καὶ γιὰ τοὺς Ρωμῖους ἀναγνώστες, πιστεύω, καὶ λίγο περισσὴ ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυση.

Ἡ γλῶσσα ὅμως, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαῖο, ἀψεγάδιαστη. Ὅλοι τῆς νεοελληνικῆς οἱ φίλοι θὰ οἰχαριστηθοῦν με δαύτη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» κτλ.

Χαριτωμένο τὸ τρίπτυχο δράμα τοῦ διευθυντῆ τοῦ Νουμά «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι»... Λέει ὁμορφα ὁμορφα αὐτοῦ μέσα γερὲς ἀλήθειες στοὺς συμπαιτριώτες του. Τοῦ εὔχουμαι νὰ τραβήξει μὲ τὸ μέρος του ὅσο μπορεῖ περσότερους, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα, νὰ γίνῃ δεχτὸ τὸ δράμα του ἀπάνου σ' Ἀθηναϊκὴ σκηνή.

Στὸ ἴδιο βιβλίο, ὕστερ' ἀπὸ τὸ δράμα, βρίσκονται δύο μικρὰ διηγήματα· ἡ Χρυσανθή καὶ Τάφος στὸ γαλὸ.

Περὶ τὸ, ἐννοεῖται, νὰ σημειώσω πῶς ἡ γλῶσσα του εἶναι ἡ καθαρώτερη νεοελληνικὴ.

R. BOUSQUET

Η ΑΓΑΠΗ ΣΟΥ

Δὲν εἶναι τραγούδι, δὲν εἶναι σκοπὸς,
μήτ' ὄνειρον εἶναι. ποὺ τρέμει καὶ σβένει...
— Ἀνάστασι νιώθω στὰ στήθη μου ἐντός,
ζωὴ μέσ' οὐκ· φλέβες ἡ ἀγάπη σου χύνει.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτε-
ρικό φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κδόκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.
Ἡ συνδρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΔΥΟ

φοβερά ἐγκλήματα μέσα σὲ μιὰ βδομάδα· πατέρας τὸ γιὸ καὶ ἀδελφὸς τὴν ἀδελφή. Γιὰ τὸ δεύτερο δὲν ἔχει πολλὰ λόγια νὰ πεῖ κανεὶς· Ὅσο καὶ νᾶναι φοβερό, ἔχει πάντα καὶ τὴ φωτεινὴ του ὁψη ἀφοῦ μᾶς ἀποδείξει πῶς τὸ αἷσιμα τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς διατηρεῖται ἀκόμα ζωντανὸ στὶς λαϊκὰς τάξεις, αἵσθημα ποὺ ὅσο ἂν τῷ βροῖσκε λίγο παρὰ ξένο ὁ συγγραφεὺς τῆς «Τιμῆς», μένει πάντα ἅγιο γιὰ τὸ Ρωμαῖκο λαὸ καὶ τοῦ σκεπάζει μονάχα αὐτὸ ἄλλα μερικὰ του ψεγάδια.

Τάλλο ἐγκλημα, τὸ πρῶτο, εἶναι καὶ τὸ φοβερώτερο—ὁ πατέρας ποὺ σκότωσε τὸ γιὸ του, παληκάρι τριάντα χρονῶν καὶ στήριγμα τῆς φαμελιάς, γιὰτὶ δὲν τοῦ ἀγόρασε ἕνα καπέλλο τὴν πρωτοχρονιά καὶ γιὰτὶ μάννα καὶ ἀδελφάδες ἀγαπούσανε περισσότερο τὸ γιὸ ποὺ δούλευε νυχταμέρα καὶ τοὺς ἔτρεφε, παρὰ τὸν

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (γελώντας). Κι ἀπὸ τότε δὲν ξεκόλλησε. Κολλημένος σὺν τίς μακμαρίνιες κουκουβάγιες του...

Η ΡΗΝΑ. Εἴταν τόσο δύσκολο, βλέπεις, νὰ ξεκολλήσῃς!.. Μήπως δὲν ξεκολλοῦν κάθε χρόνο τόσες ζωντανὲς κουκουβάγιες ἀπὸ καὶ μέσα, μ' ἕνα δίπλωμα δεμένο στὴν οὐρά τους, σὺν τενεκὲς σὲ σκυλιού οὐρά!.. Ἀλήθεια, τοῦ λόγου σου, κ. Φωστήρας, δὲν πῆρες δίπλωμα;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὁ κ. Φωστήρας εἶναι σωστός φωστήρας... ὄνομα καὶ πράμα. Ψέματα;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ἡ καλωστὴν σας. Τίποτ' ἄλλο;

Η ΡΗΝΑ. Τὴν ἀλήθεια καὶ τίποτα περισσότερο.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Κλαῖ, ἃς εἶναι. Γιὰ τὸ Γιάννη μιλάμε καὶ ὄχι γιὰ τὸν κ. Φωστήρα. Καὶ μ' ὅλες τίς μπερμπατιές του, καλὸς, παντὰ καλὸς. Διαμάντι ἡ καρδιά του. Μοῦ τῶλεγε κάθε φορὰ: «Τὸ κεφάλι φταίει, νύφη, μὰ θάλλάξῃ καὶ αὐτό».

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Μοναχὰ ποὺ ἀργοῦσε νάλλάξει τὰναθεματισμένο!

Η ΡΗΝΑ. Ἀλλάξε ὅμως...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (κοροδεφικιά). Ἀλλάξε;

Η ΕΛΠΙΔΑ (σοβαρά). Σὰς τὸ βεβαιώνω. Ἀλλάξε καὶ πολὺ μάλιστα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Χαίρουμαι καὶ τὸ πιστεύω ἀφοῦ μοῦ τὸ βεβαιώνουν τὰ ὁμορφα χεῖλιά σας!

Η ΕΛΠΙΔΑ (τάχα εὐχαριστημένη). Εἴστε ἕνας...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ἀλλάξε λοιπὸν κεφάλι ὁ Γιάννης; Περὶφημα!

Η ΡΗΝΑ. Αὐτὸ δὲ τὸ εἶδατε καὶ λόγου σας μὲ τὰ μάτια σας δῶ καὶ λίγη ὥρα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Τὸ εἶδα.. Τὸ εἶδα... Βέβαια τὸ εἶδα! Εἶδα πῶς ἔλλαξε τὸ κεφάλι τοῦ φτωχοῦ τοῦ Γιάννη καὶ χειροτέρεψε!

Η ΡΗΝΑ (πηγαίνει στὸ νιβάνι καὶ παίρνει τὸ βιβλίο). Νὰ ποῖο φταίει, ὄχι ὁ κ. Φωστήρας.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Τὸ Βαγγέλιο;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Μάλιστα, τὸ Βαγγέλιο, τὸ βέβηλο, τὸ μεταφρασμένο, τὸ προδοτικό!.. Αὐτὸ στ' ἀλήθεια ἔχει τὴ δύναμιν νάλλάξῃ κεφάλια καὶ νὰν τὰ χειροτερεύει... νὰν τὰ στραβώνει...

Η ΡΗΝΑ. Μοναχὰ δασκαλικά κεφάλια δὲν εἶναι ἱκανὸ νάλλάξῃ γιὰτὶ αὐτὰ εἶναι ποὺ εἶναι πιά πέτρινα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Παρακαλῶ, παρακαλῶ... Ὅχι ἴσαμε καί.

Η ΡΗΝΑ. Λόγου σου τραβάς ἀκόμα μακρύτερα.

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελαστό). Μὴ καυγάδες!.. Ἀ, δὲ θέλω καυγάδες σίτι μου!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Καυχᾶδες; Μὲ τὴ Ρηνούλα μας καυχᾶδες; Μὲ μιὰ τόσο ὁμορφή κοπέλλα;

Η ΡΗΝΑ. Μὲ τὸ Φωστήρακι μας; Μ' ἕναν τόσο ἔξοχο σοφὸ;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Σὺν Αὐλικὸι μιλάτε.

Η ΡΗΝΑ. Δηλαδή ψεύτικα;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ναί, μὰ καὶ εὐγενικά.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ὁ χαχαχτήρας μου τίτιος. Ἡ καρδιά μου...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Γιὰ τὸ Θεό, μὴ μᾶς παρουσιάσετε τὴ ζουγραφία τῆς καρδίας πούναι κρεμασμένη στὸ στόμα... Νὰ καὶ ὁ πατέρας!

Ο ΓΕΡΟ-ΣΑΒΑΣΤΟΣ (μπαίνοντας). Καλημέρα, Ἐλπίδα μου... Ἐλα δῶ, Ρήνα μου!.. (Στὸ Φωστήρα). Κ' ἐσύ εἰδῶ;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Πατέρα!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Πῶς ἔχετε;

Η ΡΗΝΑ. Κύριε Σεβαστέ!

Ο ΓΕΡΟ-ΣΑΒΑΣΤΟΣ. Ὅχι πιά «Κύριε». Δὲ χρειάζεται, τὸ «Κύριε». Πατέρα καὶ σύ, πατέρα νὰ μὲ λές.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (τάχα συμπαθητικά). Πῶς; Κόρη σας καὶ ἡ κ. Ρήνα;

Ο ΓΕΡΟ ΣΑΒΑΣΤΟΣ. Κόρη μου βέβαια, καὶ

πατέρα που όλημερίς γκρίνιαζε και δεν τους άφινε να φάνε γλυκό ψωμί.

“Εγκλημα τόσο φοβερό από τόσο παράξενες άφορμές είναι από τα πολύ σπάνια στον τόπο μας. Έδω σκοτώνουμε για το φιλότιμο, σκοτώνουμε πάνου στη βράση της έκλογής, σκοτώνουμε πολλές φορές κι από σφέρο, μα δε σκοτώνουμε κι από τέτοιον είδους ζούλια που μόνο σίς όλωσδιόλου ξεφυλισμένες κοινωνίες τη βρίσκει κανείς. Έμεις δὲν πολιτιστήκαμε ακόμα τόσο για να ξεφυλιστούμε σε τέτιο βαθμό και γι’ αυτό μα μοναχά εξήγηση χωράει στο δράμα της περασμένης Κυριακής, πως ο πατέρας θάτανε τρελλός, κ’ έτσι θύναι, άφου μόλις είδε το παιδί του νεκρό, γύρισε το ίδιο το μαχαίρι καταπάνω του και γιόμισε το κορμί του λαβωματιές.

ΘΑ

θαματουργήσει ή Κυβέρνηση του Θεοτόκη αν τα καταφέρει και μείνει μερικούς μήνες—δὲ λέμε χρόνια, γιατί μήνες μονάχα της χρειάζονται—στα πράματα. Και τί δὲ θά κάνει! Εύρετες έκλογικές περιφέρειες, άποκλεισμός των άξιωματικών από τη Βουλή, στρατό, στόλο, έκπαίδευση, χίλια δυό πράματα και θάματα. Κάθε μέρα οί φημερίδες γιομάτες σχέδια και νομοσκέδια.

Όσο νάρθει όμως ο καιρός που θά τα εφαρμόσει όλ’ αυτά, καταγίνεται έτσι για να περνά ή ώρα της, σε πάφες και σε διορισμούς. Και καλά κάνει. Τί; θά μείνουν τόσοι Υπουργοί με σταυρωμένα τα χέρια όσο νάρχινήσει ή Βουλή;

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

πως ένας δυό από κείνους που λαβωθήκανε τις προάλλες στην Πάτρα, μέσα στο βαπόρι, απ’ τον τρελλό δασοφύλακα, θά κάνουν άγωγή της Κυβέρνησης και θάν της ζητήσουν άποζημίωση.

Δίκιο έχουν οί άνθρωποι και πρέπει ναποζημιωθούν, άφου ή Κυβέρνηση ένα υπάλληλο τρελλό τον κρατούσε στην ύπερσία και τον άφινε μάλιστα να γυρίζει κι άρματωμένος στο δρόμο. Το κακό μοναχά είναι πως δὲ θάν τα πλερώσει ο Υπουργός που τον κρατούσε στην ύπερσία, μα όλοι μας, γιατί άμα πλερώνει το Δημόσιο όλοι μας πλερώνουμε και δὲν το καταλαβαίνουμε.

άγαπημένη κόρη... Γυναίκα του παιδιού μου, του Γιάννη μου...

Η ΡΗΝΑ (του φιλεί το χέρι). Πατέρα!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Έγινε κιόλας ο γάμος;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Οί τύποι λείπουνε, μα θά γίνουν κι αυτοί σε λίγες μέρες, στα έβγα του Μαγιού.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Τάπορασιες λοιπόν, πατέρα;

Η ΓΕΡΟ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Άποφασισμένο από καιρό. Ο Γιάννης έμεινε, μα τάποράσις κι αυτός σήμερα. Τά μιλήσαμε μέσα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Κ’ έφυγε τώρα;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Όχι, μέσα είναι, σε λίγο θάρθει. Τον θέλεις;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ναι, κάτι.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Περίμενε τονε. Σήμερα θά φωτίσει ή χαρά το σπίτι μας. Θαστράψει πέρα πέρα ή άγάπη. Το σπίτι του Σεβαστού άρκετά δοκιμάστηκε. Καιρός πάλι να πυργωθεί περήφανο, να στεριώσει τα θεμέλια του με την άγάπη. Η μέρα προβαίνει... Περίμενε, κ. Φωστήρα. Θα δεις κάτι μεγάλο σε λίγο έδω μέσα.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Τί καλό μ’ ετοιμάζεις, πατέρα;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (χαρούμενα). Έγώ τί-

γεγονότο κι αυτό. Έγινε κι ο θάσος που θά παραστήσει και φέτος τις «Νεφέλες» του Σουρή στην Αθήνα, στον Περαιά και στις έπαρχίες. Νά, λοιπόν που κι ο καινούριος χρόνος δὲ θά περάσει δίχως τάρωματα τα Συριακά που καταπλημμυρίζουνε τις «Νεφέλες» του Άριστοφάνη.

Κρίμα μοναχά που ο ποιητής από τώρα δήλωσε στις φημερίδες πως οί κυρίες δὲν κάνουν να ιδούν τις «Νεφέλες» του. Γιατί τάχα; Τέτιο έθνικό έργο μόνο για τους άντρες έγινε;

ΔΙΟΡΙΣΤΗΚΕ

κάποιος καινούριος πάρεδρος στο Έλεγκ. Συνέδριο—ρουσφέτι από τα μεγάλα κι αυτό—και τα μέλη του Συνεδρίου δὲ θελήσανε ναν τον άφίσουνε να όρκιστεί γιατί δὲν είχε, λέει, τα προσόντα.

Μα δὲν προφτάσανε ναν το καλοσυλλογιστούν και ναν το καλοαποφασίσουν αυτό, όταν το μυαλό τους φωτίστηκε και βρήκανε πως ο καινούριος πάρεδρος έχει ένα και δυνατό προσόντο που άξίζει για χίλια, ότι δηλ. ήταν ιδιαιτέρος γραμματικός του Θεοτόκη και ύποστηρίζοντανε φοβερά από την Έξουχότητά του. Τάλλα προσόντα τί του χρειαζόντουσαν; Όρκίστηκε κι ο καινούριος πάρεδρος και τα κ. κ. Προσόντα βρήκανε την ήσυχία τους που τους την είχαν ταράξει για λίγες στιγμές.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΤΛ.

Φίλε «Νουμά»

Μας τά πρόκοψε κ’ ένας που ύπογράφεται Δροσίνης με την πρότασή του από τις στήλες κάπιας πρωινής έφημερίδας για των εκπαιδευτικών την καλύτερεψη. Για το πρώτο μέρος του άρθρου του, όπου δηλ. συσταίνει στον ύπουργό να κάνει άρχή της «έκπαιδευτικής άναπλάσεως» με την ίδρυση ασυμβούλιου της δημοσίας έκπαιδύσεως, δὲν έχουμε να πούμε τίποτα· πάει καλά ως έδω. Έρχεται όμως ύστερα άλλο ζήτημα, που μονάχος του το διατυπώνει: «έκ τίνων θ’ άποτελήται το συμβούλιον αυτό το έχον τόσον ύψηλήν άποστολήν»

ποτα. Η άγάπη θά μ’ εφέρει το καλό και να το! (Μπαίνει ο Γιάννης μαζί με τον Κωστή).

Η ΡΗΝΑ. Ο άδερφός μου!

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ο άδερφός σου;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ο άδερφός μας, Ρήνα. Τονε βρήκα που κουβέντιαζε με τον πατέρα άμα με φώναζε πολίωρα στο γραφείο του!..

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Ναι, έστειλε και μου μήντη ο κ. Σεβαστός πρωί πρωί.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ηθέλα ναν τα συμφωνήσω με τον κ. Κωστή πριν κουβεντιάσω με το Γιάννη. Δὲ δυσκολεύτηκα καθόλου. Κ’ οί τρεις, με την πρώτη κουβέντα, βρεθήκαμε σύφωνοι...

Η ΡΗΝΑ. Δυό χρόνια έχω, πατέρα, να ιδω τον άδερφό μου και τονε βλέπω σπίτι σου.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (που μπαίνει αὐτὴ τὴ στιγμή). Σπίτι σου, Ρήνα, σπίτι σου. Γιατί σπίτι σου μέσα βρίσκεσαι...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (τονε ζυγώνει). Άδερφέ μου!

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (αὐβει και τονε φιλεί). Άγαπημένε μου άδερφέ

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Νά ή άγάπη που σ’ ελεγα. Άγάπη μεγάλη, Εὐαγγελική!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ναι, Εὐαγγελική... (Σιγά). Μα κατὰ το μεταφρασμένο, το βέβηλο Βαγγέλιο!

Και το λέει μονάχος του πάλι, με τον παλτά. Άκούστε. Ταχτικά μέλη του θά είναι τρεις καθηγητές της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου, δυό των Φυσικομαθηματικών, ένας της Θεολογίας, ένας γυμνασιάρχης της Αθήνας κι ο Διευθυντής του Διδασκαλείου. Τί άμορφα που τους διαλέξε; Καθηγητές της Φιλολογίας, Θεολόγοι, γυμνασιάρχες, διευθυντές Διδασκαλείου· ψεγάδι στο συμβούλιο δὲν μπορώ να βρω, αυτός όμως ο κ. Δροσίνης μου φαίνεται πως θά ήρθε καινούρια απ’ την Κίνα στον τόπο μας και βλέποντας τα εκπαιδευτικά μας χάλια πολύ σωστά και πολύ λογικά προτείνει για συμβούλους αυτούς που άραδικσαμε. Βεβαίαν παντού άλλου έξόν στην Ελλάδα καταλληλότερα απ’ αυτά πρόσωπα δὲν μπορούσε να βρεθ και δείχνει καθαρά ο άνθρωπος πως τώρα μόλις φρέσκος μ’ε κόπιασε ή από την Κίνα. καθώς είπα, ή πιθανώτερο απ’ τα ύψη του Θιβέτ, όπου θά ζούσε μακάριος ίσα με τώρα κι όπου δὲν πιστεύω να έχουνε και την παρμηκή ιδέα για το Ρωμάνιο. Άλλίως θά ήξερε ο Δροσίνης, πως εκείνο που είναι άλλου λογικου, δὲν είναι το ίδιο και για τον τόπο μας, πως τα δικα μας τα πράματα δὲ μοιάζουνε με τα συνειθισμένα των άλλων εθνών, παρὰ ξεχωρίζουνε ή κι άναποδίζουνε, ίσως γιατί, όπως ο συχωρεμένος ο Μακρarakης το ήθελε, έμιαστε ο περιούσιος λαός, κ’ έτσι θά κοίταζε να βγάλει τάνάποδο συμπερασμα από κείνο ποδάγαλε με τη λογική στο χέρι. Άν ήξερε λ. χ. πως μέσ’ στους καθηγητές της φιλοσοφίας βρίσκεται κι ο διαπρεπής Μιστριώτης και πως αυτός είναι, θαρρώ, και συμβούλος στο Άρχαιο κ’ έχει και τις πειότερες ελπίδες να γινε και άρχιπρόεδρος, όχι πρόεδρος μονάχα, στο Δροσινικό συμβούλιο· αν ήξερε πως τα ίδια μυαλά με τους φιλολόγους, δασκάλια δηλαδή, έχουν και οί φυσικομαθηματικοί και οί γιατροί και οί νομικοί καθηγητές του Πανεπιστημίου όσο για το εκπαιδευτικό ζήτημα—εξαιρέσεις παντα υπάρχουν—, κι αν λεί και για τους θεολόγους, πως αυτοί είναι ούτε να τους άγγίζεις, αν βγάλεις έξω ένα Διομήδη Κυριακό· αν τα ήξερε αυτά ο Δροσίνης, θά φώναζε: Για το Θεό μήν τύχη και στο συμβούλιο που προτείνω, βάλτε κανον καθηγητή του Πανεπιστημίου. Κι αν ήξερε πως οί γυμνασιάρχες είναι συγγενήδες του Μιστριώτη, δορυφόροι της προγονικής ευλείας και της άπογονικής κακομοιρίας, πως δὲν ξέρουν άλλο από γραμματικούς κανόνες, πως όλο όλο το μάθημά τους είναι να ύπαγορεύουν σημειώσεις από να βι-

Ο ΚΩΣΤΗΣ (που βρίσκεται σιμά του και τον ακούει). Τί θέτε να πείτε μ’ αυτό, κύριε;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (μπιστευτικά). Θέλω να πω πως αυτοί οί χυδαίοι σ’ όλα τους είναι άστοιχοι, ακόμα και στίς παντρείς τους!

Ο ΚΩΣΤΗΣ (τον κοιτάζει ξαφνιασμένα). Δὲ σε καταλαβαίνω!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (τραβιέται από σιμά του). Άπελπισία!.. Άπελπισία!.. «Μήπως κι αυτός είναι από τους μαθητάδες τους»... «Έτσι και θύνα!.. Κι αυτός μπουκαμένος με ρούμπλια!.. Ο δάχτυλος!.. Ο δάχτυλος!.. Ο Παλαβιστικός δάχτυλος!..

(Τελώνει το Β’ μέρος)